

Маргъяба, къюрд!

КЪЮРД АЛЛАГЪДИЗ ﷻ ИБАДАТ АПІРУ ЛУКІАРИН «ХЮРЧ» ВУ

Магъа къюрд улубкъну. Ухъу, мусурмар, къюрд улубкъбин шад духъну ккунду, гъаз гъапиш къюрд ухъуз Аллагу Тааълай-ихъна багахъ хъуз, савабнан ляхнар артухъдиси апІуз гизаф мумкинвалар шлу вахт ву.

Гъажимурад Омаргаджиев

Астгъабари, ихъ гъякълу абйири къюрд муъмин касдин «хюрч» ву кІуйи. Абу Уъсман ан-Нагъдийхъан дуфна, Уъмар ибн Хатлабди гъапну: «Къюрд – ибадат апІрударин хюрч ву» («Хильяту аль-Авлия», №1\26).

Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Къюрд муъмин касдин хъадукар ву, йишв ярхи гъабхъну, ва узу гъуджурза (ибадат апІуз), йигъ жикъи гъабхъну, ва узу ушв бисурза» («Макъасиду аль-Гъасанати ли Сахави», №588). Ибн Ражабди гъапну: «Йишвандин ибадат йигъандин мани вахтна ушв бисбаз барабар ву» («Лятаифу Маариф лиль-Гъанбали», №1\356).

Йишвар ярхи гъабхъган, ахуз мумкинвал гизаф шулу ва йишвандин ибадатдиз лап ргъятди гъуджувуз шулу, хъа йигъар жикъи гъабхъган, муъмин касдиз ушв бисуз ргъятди ву – магъа гъамдиъ Аллагъдин ﷻ ибадат апІру луклариз хюрч шула. Тирмизийи «Муснад» китабдиъ дупна, Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Къюрдну ушв бисуб – мичли хюрч ву». Саб фицивуш Абу Гъурайрайи гъерху: «Мичли хюрч хъайишв улупузачвуз?» - «Улуп». Ва Абу Гъурайрайи жаваб туву: «Къюрдну ушвар дисай». «Мичли хюрч» гъапиган, дидин мяна вуки «бизар хъувал, читинвал вая дяви адарди, жвуваз ккубкъуб». Эгер къюрдун вахтна даахну, хъасин Къур'анра урхури гъабхъиш, жандкизра эрг'вал шул ва динра уткан шул. Ягъ'я ибн Муъзди кІуйи: «Йишв ярхиб ву, думу нивк'ухъди кам мапан; Ислам марциб ву, яв гунгъарихъди думу макабцан; хъадан вахтан йишв гъадмукъан жикъиб ва маниб вуки, гъелелиг ахузкъан хъур-

Йишвандин ибадат йигъандин мани вахтна ушв бисбаз барабар ву

къурдар». Ибн Мас'удди кІуйи: «Маргъяба, къюрд, му вахтна берекет шулу, ибадат апІуз йишв ярхи шулу ва ушв бисуз йигъ жикъи шулу». Гъасан аль-Басрийи гъапну: «Муъмин касдиз къюрд ужуб уткан вахт ву. Йишвар ибадат апІуз ярхидар ву, хъа йигъ жикъиб – ушв бисуз». Къюрд улубкъган Убайд ибн Амири кІуйи: «Эй Къур'ан урхрудар, ичв урхувализ йишвар ярхи духъна, урхай, ва ушвар дисуз йигъ жикъи дубхъна, дисай ушвар. Къюрдун вахтна йишвну гъапІу ибадат хъадан вахтна гъибису ушвраз барабар ву». Аллагъдин ﷻ гъякълу луклар, му вахт мянасузди ккадапган, швумал шуйи. Муъз кечмиш шулайи вахтна, дугъан уларилян гъягъюрайи нивгъарикан гъерхан, дугъу гъапи: «Узу гъаддиз ишуразаки, къюрдун вахтна узу ккадапІу йишвандин ибадатва-

лин швумалвалар зигураза...» («Латаифу Маариф лиль- Гъанбади», №1\356).

Камилвалиинди гъудгнин жикІуб

Ахъю вахтна тамамди гъудгнин жикІувалра Аллагъдиз ﷻ багахъ шлу ибадатдикан ву. Му мани хулаъ, мани штухъди гъудгнин жикІрудариз дупнайиб дар. Мушваъ ахъю вахтна шлу читинваларикан дупна, яни мичли штухъди гъудгнин жикІбакан ва гъ.ж. Гъамциб читин гъялнагъди гъудгнин жикІували ижми иман айивал улупура. Ибну Саъдуйи хабар тувра, Уъмар ибн Хатлабди чан аъжал хъубкънайи вахтна чан бализ гъапни: «Эй йиз бай, имандин чан ери айи ужудар лишнар а».

Нумрайиъ:

Саид бин Мусайиб

Чав учв гъакІуриин жаназа-гъудган алапІуз хай шулин?

Сафарин ваз багахъ шула!

Закат - диндин турхъларикан саб ву

ЗАКАТ ФИЦИ ВА ШЛИЗ ТУВНУ ККУНДУШ

Гюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Аллагу Тааълайи ухъуз фици гъудган фарз дапнаш, гъаци мал-мутмуйилан закат тувубра фарз дапнайиб ухъу аъгъю дапну ккунду. Хъа закат шли ва шлиз тувруб вуш, фтилан тувруб вуш, узу, иншаАллагъ, хъайи-хъайибси ктибтидиза.

Мугъяммад-Рамазан Ражабов
Дагъустандин Огни шагърин имам

Закат важиб хъпан бадали, закат тувру кас мусурман духъну ккунду, чан закат тувру мутмуйин гъякъ эйси хъивал, гъадму девлетдин чан шариаътдиъ улупнайи къадар (нисаб) хъувал ва гъадму мал-мутмуйин йис тамам хъувал.

Закат важиб апІру мал-мутму:

1.Гъизил ва арс

Фаркъвал адар дурар манатар вушра, ясана гъизилин ва арсран тикйир вушра. Закат шулдар хпи тяфайиз гъялал вуйи безегарилан, дурар ишлетмиш апІурашра,

ишлетмиш дарапди хулаъ дивнашра. Хъа эгер дйшагълийири думу гъизилин, ясана арсран уччушнар гизаф гъадагъуруш закат тутрувбан бадали, дици апІуб гъярам ву ва дицдар безегарилан закатра тувуб важиб ву. Эгер дурари чпиз айидарихъна хъана жарадар саб тийин вахтназ прокатдиз, яни къяляхъ тувуз, масу гъадагъуруш, думуган дурарихъ тувру пулилан закатра тувну ккунду. Думуганна гъайри, хулаъ марциб гъизилин муччврар, шишар, гъазнар ади вуш, дурариланра закат тувру, ва гъацира закат тувру, эгер гъамрар гъизилна арс гъидикъну айидар вушра.

12 йисаь айи школайиь урхурайир гъяфизарин конкурсдиь гъалиб гъахъну

Казандиь кфули гъубшу VIII-пи варихалкъарин Къур'ан урхрударин ва гъяфизарин конкурсдиь Дагъустандиан вуйи школайиь урхурайи Биалал Абдулхаликъов гъалиб гъахъну, хабар тувра «Исламдин портали».

Думу талитнаь айи Къур'ан урхрудар ва гъяфизар жюрбежюр яшариндар вуйи: 11 йислан 74 йисахъна. Финализ Урусиятдиан, Казахстандиан, Киргизстандиан, Украинайиан, Белорусияйиан, Азербайжандиан, Узбекистандиан ва Таджикистандиан 21 кас удучивну. Дупну ккундуки, му финалиь иштирак шулайидарин арайиь школайиь урхурайидарра айи, дурариз Гирами Къур'ан к'ваьланди агъяйи. Дурар 11 йисаь айи Аьгмад Шарипов, 12 йисаь айи Эмомрабони Рашидов ва Биалал Абдулхаликъов вуйи. Вари Къур'ан к'ваьланди агъюдарин арайиь Биалал Абдулхаликъов гъалиб гъахъну. Къюбпи йишв Таджикистандиан вуйи Мухамади Махмади-

евди гъибисну, шубубпи йишв – Ильдар Сабитовди. Къур'ан агъю апуз Биалал 7 йисаь ади хъюгъну, хъа 11 йисахъна дугъаз Гирами Къур'ан вари к'ваьланди агъяйи. Думу Хасавюрт райондин Новокостек гъулаь урхуз хъюгъну. Биалал мицдар конкурсаригъ иштирак шули къюбпи раж ву ва къюбип ражарира гъалиб гъахъну.

«Гирами Къур'ан дюзди урхбан» номинацияйиь Азербайжандиан вуйи Санан Кулиев, Таджикистандиан вуйи Алишер Разиков ва Зиёротшо Давудов гъалиб гъахъну. Конкурсдин вари иштиракчйириз дипломар ва пешкешар тувну, гъалиб гъахъидаризра дипломар ва къиматлу пешкешар тувну.

Ислам диндиз гъафидариз вуйи китаб

www.darulfikr.ru сайтдин редакцияйи «Узуз Исламдиан кидибт» кфуру китаб гъазур гъапну. Душваь цийиди Исламдиан агъю апуз хъюгъ-

найидарин суалариз жавабар а. Китабдин авторарин мурадметлеб Исламдихъди таниш хъуз ккунидариз кюмек апулб, читин суалар ашкар апулб ву.

Думу китаб Татарстандин мусурмарин Духовный управленийи тасдикъ гъапну.

Дагъустандин аьлимари Шариьтди ихтияр тувнайи музикайин алатартан ишлетмиш дарапулб ккун гъапну

Улихънаси Дагъустандин мусурмарин Духовный управленийиь республикайин муфтий Аьгмад-гъяжи Абдуллаевдин активвалиинди сакъод йис мидиз улихъна ДУМД-ин канонический отдели адабгъу фетва кфули гъабхан месэлайикан гъулхну. Думу фетвайиь шитьрар, нашидар,

мавлидар музика хъади ишлетмиш апуз ихтияр адруваликан дупнайи. Му заседанияйиь аьлимарси нашидар, мавлидар урхрударра айи, хабар тувра «islamdag.ru» сайтди. Муфтийи нашидар урхрударикан Шариьтди хай шу алатартан ишлетмиш дарапулб, хъа фонограмма

асиллагъ ишлетмиш дарапулб ккун гъапну. «Нашидар, мавлидар диндихъна теклиф апурайидар ву, ва дурар Шариьтдин къанунарихъди духъну ккунду», - гъапну Аьгмад-гъяжийи.

«Нашидариланмина, мавлидариланмина дин тарабгъбан бадали урхурайиб к'ваантан дурхну ккунду ва урхурайириз чав фу урхураш агъяди ккунду», - къайд гъапну муфтийи. Мягъячгъала шагърин имам Мугъяммадрасул-гъяжийи гъапну: «Варитан ужуб музикайин инструмент – марци ва уткан сес ву. Аллагъ бадали нашидарихъ хъпехъурайидар уткан сеснахъ хъпехъуру, музикайихъ хъпехъурдар».

Гъачай ихъ жилирвал уьбхюхъа!

Гъийин йигъан, гъюрматлу гъардшар, ахю пай ихъ мусурман чвийири чпиз Аллагъди ﷻ тувнайи жилирвал ликрикк ккипра. Мусураман кас имбударихъан жара апуру лишнарикан сабнуб дугъри ва гъакълу жиливал ву. Ислам диндиь жилирвал Аллагъдихъ ﷻ хъугъувалиан арайиз гъюрайиб ву. Сар аьлим касдихъан гъерхну, фицир духъну ккунду жилир, кфури, ва дугъу гъапну: «Жилир- инсанарин багахъ начди вуйи ляхин жиниди дарапуру ву».

Ансар Рамазанов
ansarassalam@mail.ru

Аьмр бин Аьсди гъапну: «Жилир гъарвахтна гъакъ тереф уьбхрур ва чан мусурман гъардшарихъдира гъакъ уьбхрур духъну ккунду».

Сарий ас-Сакатийи гъапну: «Жилирвали гъарсар жилижви нягъакъ ляхнихъан ярхла апуру, хъа инсанарихъди рягъимлуди гъитру».

Аьгнаф бин Къайсди гъапну: «Инсандик сабанра къюб т'баиьт сат'иди даршул: куч'ал апулвал, жилирвал».

Ухъу жилирваликан улхруган, гъюрматлу гъардшар, ухъук гъаму улихъ дупнайи т'баиьтар кади ккунду, хъа гъачай лигухъа, ухъук гъамцдар т'баиьтар варидарик кайинхъа? Ухъкан гизафдар гъаму т'баиьтарихъан ярхла ву. Йигълан-йигъаз, гъяйифки, ухъ'ин саб «жилир» кфуру ччурна жиларин палаттан гъубзрадар. Гъаму ляхнар вари, ихъ арайиь футна гизаф дубхънайиган арайиз гъюра. Улихъна вахтари футнийир дишигълийири апууйи, хъа гъамус гъадму хпари апуру ляхнар вари жиларира апура. Саспи жилар ярхи йигъди гимихъ инсанарин жюрбежюр футнийир апури дугъжувуру. Аллагъу Тааьлайи гъаму ляхин ухъуз гъярм дапна, фицики Аллагъдиз ﷻ агъя гъаму ляхникан ахю зарал айиваликан. Сар касдилан улхайиз, кечмиш духънайирин йикк ипулб ужу ву, дупна.

Эгер ухъу, гъюрматлу гъардшар, фикир тувруш, ухъу гъапну футна ухъуз къяляхъ хътабжури шулу. Фукъан ихъ аьлимари ухъуз гъаму ляхин апуз хай даршулуваликан гъапишра, ихъ юк'варик кабардар. Аллагъу Тааьлайи ва Пайгъамбари ﷺ ухъуз гъярм дапнайи ляхнарик сабдикра уж'вал ктар, дурарик ухъуз варидариз зарал ка. Гъамус гъаму ухъу кфурайи жилирвал арайиан адабгъурайибра футна апулбахъди аьлаквалу ву. Думутанна гъайри, ухъуз рякъьюрахъуз, фици гъийин йигъан бязидарин дадийр, хпар, чйир, шубар лицураш ва ухъузра гъаму ляхнар уччуди рякъьюрахъуз. Гъаму ляхина ихъ жилирвал аьжуз дубхънайиваликан ву. Гъаз ихъ ахю абийрин хпари гъамци палат алабхъурдайи? Гъаз гъапиш дурари чпин жилирвал уьбхюйи. Аллагъу Тааьлайи ухъуз Гирами Къур'андиь дишагълийири гъакънаан дупна, хъа ухъуз думура ебхъурдархъуз. Хъасин ухъу фикир гъапган, лапра къан хъибди. Гъаму ухъу ктуху ляхнарихъна жилирвалихъан хъанара ярхла апуру гизаф жара ляхнар а, гъадму ляхнар ухъу агъю дапну ккунду. Жилирик жилирвал кимдруган, дугъаз я хизандиь, я гъяйтдиь, ясана чав лихурайи ляхниь гъюрмат даршул. Гъадму кас инсанарин улихъ дишагълийик мисал апуру.

Ихъ аьлимари кфура: «Жилир шлукъан Ислам диндин агъювалар айир, аьжувалнаь айиган, сабур апуру, жандиь хъял, дерд айиган, сабур апуру, сарикан саб ляхин ктубч'вган, аьфв апуру ва абийр-бабарихъди ужуб аьлакка айир духъну ккунду».

Эгер жили жвуваз Ислам диндин агъювалар ади гъахъиш, гъадму кас гъаму ляхнарихъан ярхла шул ва дугъан жилирвалра гъубзур.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъу вари ужувлийин алаьри ва ухъуз, жилариз, ихъ жилирвал уьбхюз амур апури! Амин.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь»,
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад- хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди- хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Айна (Патимат) ГАМЗАТОВА

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад- Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Художник
Саид САИДОВ

Дизайн, вёрстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Менеджер
Абдусабир АХМЕДОВ
При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации
ПИ № ФС 77-42079
от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу:
пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2. 800 экз.

Сдано в печать 16 декабря 2011 г. в 18:00

Адрес редакции

367015, РД, г. Махачкала,
ул. Азиза Алиева, 2.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан – 8- 988- 699- 28- 24
по г. Махачкале - (8722) 914-222.
E- mail: info@assalam.ru;
www.assalam.ru

Йитимар...

Ухьу бициди миди гьарган школайиан гьялак-гьялакди ухьу ккуни абйир-бабарихьна гьюри шуйхьа. Хьа мицдар абйир-бабар хьтру веледарин юкв фици шуйкIа? Дурар чпин пашман улариан вари терефаризди лигуру, амма дурариз чпиз дих апуру, чпин терефназди лигру каскъан дихьурдар...

Аьйша Аьлиева

Йитимариз хьанара читинди йишвандин вахт улубкьруган шулу, вари бицидариз чпин даьйири дахьну махьвар ктитруган, хьа гагьйири ляхниан гьюруган гьяфатар ва игрушкьир хруган... Йитимар му шадваларихьан ярхла ву. Гьамци шулу дурариз жюрбежур машкварирьра. Чпин багахьлуьйирин багахь хьайи веледарин машариь шадвал айи вахтна, йитимрин багахь фужкIа шулдар; гьаци вуйиган дугьаз вари жараси рябкьюру, машкварра кмиди... Абйир-бабар айи веледаринна адрударин башкьавалар тевуз ккудудубкIру кьадарнаьди шулу, амма му ляхниинди саризкъан кюмек шулдар.

Йитимарин юкв гизафси ичиди шулу, эгер му ичивал имбудари ккунивалихьди адрабциш, думу юкIв чIурувалихьди абциуз мумкин ву, хьасин думу йитимарикан читин инсанар арайиз удучIуру. Гьамцдар дюшюшарихьан дурар уьрхбан бадали, Аллагьу Тааьлайи ухь'ина (ухьу – йитимдилан илтIикIнайи жямьяьт вухьа) дурар ккун апув важиб дапIна, ва дурари чпи фужкIа хьтрударси гьисаб дарапуз ухьу зегьмет дизигну ккунду, дурарин бицивал имбудариндихьан жараб хьуз гьибтну ккундар.

Эгер гьар жямьяьтди чаин али йитимарихьна вуйи фарзар тамам апуьйиш, эгер гьарсар йитимриз фикир тувуйиш – сарикъан закурин йигъан, учв имдруган чан веледин гьял фициб шуйкIа, кIури фикир апидайи.

Гьар ражари учв йитимрихьди гьюрюшмиш гьахьиган, думу дугьахьди духьну ккунду гьаци, фици дугьаз чан веледарихьди духьну ккундуш. Саб дакьикьайикъан учву фикир апинай, ичв веледар фужкIа хьтарди гьаму дюн'айиь фици шулуш. Ясана фикир апин, фици шуйиш, эгер яв велед сар чIуру юкIв айирин хилиь ахьиш. Му фикрари варитIан чIуру касдинна кмиди кIваз ицру апуру!

Ав, ихь веледариз туврубси, гьадабгьрубси, йитимаризра тувуз ихь варидарин гуж удукьурдаршул. Аммаки дурариз ккунивал тувуз, уж'вал апуз, дурар шад апуз, дурарихьна жвувандарихьнаси лигуз ихь гьарурин гуж удукьурдаринхьа?

Йитимар уьрхрюдарин гьякьнаан Пайгьамбари ﷺ Чан улупру тIубахьиндина кьялан тIубахьинди улупури гьапну: «Узу ва йитим уьрхрур гьаму кьуб тIубси чиб-чпиз багахь вуча. Эгер думу Аллагьдихьан ﷺ гучIуру гьахьиш, учу Женнетдин багьларий хьидича».

Ихь Пайгьамбар ﷺ учвра йитим гьахьну, гьаци вуйиган йитимвал фициб шулуш, дугьаз аьгьа. Ихь ахью пай йитимар чпин абйир-бабарихь, халугьярихь шулу. Му ляхин ужуйи ву, гьаз гьапиш дурарикан гизафдари йитимар чпин веледарихьан жара апурдар. Фукъан ляхин гьабхурашра, детдомар, интернатар ичи шуладар. Ва ихь сариндарра дару, гьюкуматдин веледар шула...

Гизаф хизанарин жара дерди а: чпиз веледар даршлувал. Амма дурарикан гизафдариз детдомдиан велед адагьуз ккундар, думу веледиз ккунивал, шадвал тувуз ккундар. Дурарикан саспидари веледар шулдарчуз кIури, тIалакь тувну хпириз, жара хпир дисуру. Хьа детдомдиан вуйирин хасият фициб шулуш аьгьдарчуз кIури, душв'ан дисурдар.

Йиз фикриан, Пайгьамбари ﷺ гьапи савабнан улихь му себебар фукIа дарудар ву, гьаз гьапиш ихь веледин хасиятра фициб шулуш, ухьуз аьгьдархьуз. ДумутIанна гьайри, йитим дисувалиинди уву хай шлу ляхнаркан Аллагьу Тааьлайиз варитIан даккнибдихьан, яни тIалакь тувувалихьан ярхла шулва.

Хьа йитим дисругандинра Исламдиь улупнайи чан кьанунар а. Месэла, йитим бай дидиснайи дишагьлийиз дугьахьди сарна-сарди гьузуз ихтияр адар. Гьаци вуйиган, йитим дисуз ният айи касди му ляхнаркан аьлимдихьан гьерхиш, ужу ву.

Маргьяба, къюрд!

1 «Фиддар?» - кIуру суалназ, Уьмари жаваб туву:

1. Мани вахтна ушв бисуб;
2. Ажувалиь сабур апув;
3. Ахью вахтна тамамди
4. Пиян апурудар ишлетмиш дарапув.

Авзайи Ягь'я ибн Абу Касирихьан хабар тувра: «Шлик каш б гьиллигь, дугьан иман камаллу ву, дурарикан гьисаб шула мани вахтна ушв бисуб ва ахью вахтна гьудгнин жикIуб...».

Имам Аьгьмаддин «зугьд» китабдиь Агаи ибн Ясарихьан дупна: «Саб ражари Муса пайгьамбари гьерху: «Я йиз Аллагь ﷻ, Яв Аьрщдин сирникк фуж хьиди?». Аллагьди

чалишмиш'валар Сафвандихьан ву, ва Увуз мидкан хабар авуз».

Йишвандин ибадат

ВаритIан ужуб ляхин ва варитIан ужуб ибадат – йишвандин вахтна гьудган апув ву. Думу вахтна ибадат апурудариз ахью саваб хьибди. Гьясан аль-Басрийи гьапну: «ВаритIан ужуб ибадат йишвандин гьацIкьяляь вахтна гьапу гьудган ву, му Аллагьдихьна ﷻ лукI багахь апуру варитIан ужуб себев ву». Гьацира дугьу гьапну: «Гьаму ибадатIан читниб фукIара адар». Пайгьамбари ﷺ, му ибадат апуз

ﷻ жаваб туву: «Жегьеннедин аяз – думу кьафирариз гьязур дапIнайи йишв ву, душваь айи аязнаан бедендин паяр чиб-чпихьан жара хьиди».

Кьабдихьан вуйи гьядисдиь дупна: «Жегьеннедиь айи аязнаан жандилан йикк (якк) гьаьгьиди, ва гунагькьари жегьеннедин манишнахьанна кмиди кюмек ккун апидайи». Аьхириь дупну ккундуки, къюрдну мани палат алабхьну ккунду. Аллагьу Тааьлайи Чан гьикматвалиинди манишинра, ахьюшинра Чан лукIариз мянфьяьт тувруси халкь дапIна.

Ибн Мубаракди Савфан ибн Амрихьан, Салима ибн Ами-

«Фарз гьудгнарилан алдабхьхьан варитIан савабнануб – йишвандин гьудган ву, яни тагьажуд суннат», - гьапну Пайгьамбари ﷺ

ﷻ жаваб туву: «Дурар юкIв марциди вуйидар хьиди, чиб-чпи Аллагь ﷻ бадали ккун гьапIдар, тамамди гьудгнин жикIрудар (читинвалар аьгь дапIну...».

Саб ражари Абу Сулеймандиз, гьядиз гьагьюрайиган, ахью йигъан рякьюь сар яшлу кас гьаркьну, дугь'ин кьуб ккуртIан алдайи, амма дугьаз амкI угIубчIвнайи. Абу Сулейман мюгьтал гьахьи ва му гьялканан гьерху, дугьаз жаваб туву: «Ахьюшин ва манишин – Аллагьди ﷻ халкь гьапIдар ву, эгер Дугьу узу илиркуз амур гьапиш, илиркиди, эгер гьитуз амур гьапиш, гьитди». Имам Маликди гьапну: «Сафван ибн Салимди къюрдун вахтна хьитIирхьандин гьудган гьаятдиь гьацIли жилиин апури гьахьну, хьа хьадну – хулаь. Дугьу, ахьюди вушра маниди вушра, ибадат апуьйи аку хьайизкъан, ва кIуйи: «Му

йишвну гьудужвай кIури, теклиф диври гьахьну. «Фарз гьудгнарилан алдабхьхьан варитIан савабнануб – йишвандин гьудган ву, яни тагьажуд суннат», - гьапну Пайгьамбари ﷻ (Муслим, №2821).

Гьацира жегьеннедиь шлу ахьлушканан гьархну ккундар ва Аллагьдихьан ﷻ думу аьзабнахьан уьрхюб ккун дапIну ккунду. Абу Гьурайрайихьан ва Абу Саиддихьан вуйи гьядисдиь дупна: «Ахью йигъан лукIру гьапиш: «Ла илагьа илла/лагь, му йигъанси ахьюди заткъан гьабхьундайи, я Аллагь ﷻ, жегьеннедин аязнахьан узу азад апин!», думуган Аллагьди ﷻ жегьеннедиз пида: «Йиз лукIарикан санури Узкан яв аязнахьан учв уьрхюб ккун гьапIну, ва Узу думу азад апув увуз шагьидвал апураза». Хьа инсанари гьерху: «Фу мяна тувра «Жегьеннедин аяз» гафну?» Пайгьамбари

рихьан хабар тувра: «Къюрд улубкьруган, Уьмар бин ХатIабди Шамдиз насигьятнан кагьаз хьтапури гьахьну, дурар къюрдуз гьязур хьпан, мани палат алабхьан, ликарин хуффайнийир - шаламар алабхьан бадали. Гьамци му кас асгьабарин, чан жямьяьтдин гьайгьу кади шуйи». Саб ражари Давуд пайгьамбариз Аллагьдихьан ﷻ къюрдуз гьязур йихь кIури, вягь'ю гьафну, учв аяздихьан уьрхьан бадали. Ухьу ккун апурухьа Аллагьу Тааьлайикан гьаму къюрдну ухьуз ибадат апуз мумкинвал тувуб. ШликIа кьазайин ушвар кади вуш, думу ляхниз къюрд варитIан ужуб вахт ву, ва саб шак'вал адарди му Аллагьу Тааьлайин рягьмат ву.

Макьала «ЛатIаифу Мааьрифиль-Гьянбали» китабдиан гьязур дапIнайи ву

Саид бин Мусайиб

«ЭГЕР АЛЛАГЪДИ ГЪАЪНАЙИРИЗ ﷺ МУ КАС ГЪЯРКЪНИЙИШ, ДУМУ ШАД ХЪИДИЙИ»

Саид бин Мусайиб гьижрайинди 14-пи йисан бабкан гъахъну. Думу Умар асгъабди халифвал апураи вахт вуйи. Дугъан адаш Мусайиб ва аба Хузн Мадинайиз гьижра гъапу асгъабарикан вуйи. Дугъан адаш гьижрайинди 6-пи йисан Гудайбийи Пайгамбариз ﷺ аьгът тувдарикан вуйи.

Абубакар Дацев

Саид варитан ужуб жямаятдин арайи, яни асгъабаригъди яшамаш шули гъахъну. Умар асгъаб му дюн'ийиан гъагъруган, Саиддин миржид йис вуйи, амма дугъан Пайгамбари ﷺ гъапиб кьваинди имийи. Дугъан илмарихъна гизаф ккунивал айи ва бициди имидитан илим урхуз чалишмиш шуйи. Дугъан мялимар Пайгамбарин ﷺ адлу асгъабар вуйи. Мукъадар илмарихъ юкв хъайивали зегъмет зигури, думу, гъеле асгъабар имидира, адлу алимси машгур гъахъну. Думу гъамцдар асгъабарихъна гъагъюри гъахъну: Зайд бин Сабит, Сад, Ибн Аббас, Ибн Умар, Абу Гуррайра ва гъазира жарйирихъ.

Саб гъадис ебхъуз кьури, думу йигъйиш дарпиди лицуз гъазур вуйи, дугъан гъадмукъан илмарихъ ижмиди юкв хъади гъабхънийи.

Дугъаз ужуб зигъим айи: илим дубгъуз чалишмиш шули, думу табинари, яни асгъабарихъна вуйи насларигъ варитан адлу алим вуди гъахъну.

Чан ибариз гъебхъуб дугъан вари кьваинди гъубзри гъабхъну, кьуйи инсанари.

Саб ражари дугъахъна сар кас гъафи, дугъу думу касдикан чан ахю абйирин ччвурар ктужуб ккун гъапу. Думу касди чан абйирин ччвурар ктужан, Саид бин Мусайибди гъапи: «Муавийи ахювал апураи вахтна, яв адаш узухъна гъуйи ва суалар туври шуйи». Швнуд йис ккудубшнушра, чухъна гъафидар, дурарин ччвурар дугъан кьваинди гъузуйи.

Пайгамбар ﷺ гъаркью асгъабар имбу вахтнара кмиди инсанар Шариабтдин суалар тувуз Саиддихъна гъюри гъахъну.

Саб ражари адлу асгъаб Абдулла бин Умариз суал тувнийи, хъа дугъу жавабназ Саид бин Мусайибдихъна гъау. Дугъу жаваб тувган, Абдулла бин Умар, дугъан илмарин мюгътал духъну, гъапу: «Узу учвуз гъапундаринхъа, думу адлу алимарикан ву кьури?».

Гъазира Абдулла бин Умар гъапу: «Эгер Аллагъди Гъайнайириз му кас гъаркънийиш, думу шад хъидийи».

Аллагъдиз ﷻ ибадат апувал

Саид бин Мусайибди кьури гъахъну:

«Мистаъ сабкъан жямаят гъудган ккадапур 40 йис вуйиз».

Гъазира кьури гъахъну: «Муэдзинди акбар урхуз хъюгъийиз улихъ мистаъ шули 30 йис вуйиз».

Фукъан читин гъалнаъ ашра, дугъу мистаъ жямаят гъудган ккадапур гъахъндар, анжагъ чалан асиллу дару саб ляхин гъабхъигантан. Саб ражари гизаф манишин гъабхъиган, сакъюдар йигъари Пайгамбарин ﷺ мист ичи гъабхъи. Думуган душваъ сар Саид бин Мусайибтан шули гъахъндар. Думу вахтна Пайгамбарин ﷺ накъвдиан акбар ебхъури, гъудгнин вахт аьгъю шули гъабхъийизуз кьури, дугъу ктибтури гъахъну.

Дугъан улар ицру гъабхъиган, дугъаз шагърин гъирагъдиз удучъв гъапнийи - душваъ чрушин айи ва улариз дидкан мянфяагъ шуйи. Амма мистаъ жямаятдихъди вуйи гъудган ккудубчъвбахъан гучьури, дугъу «ваъ» гъапу.

Гъялал гъазанж

Саид бин Мусайибди кьуйи: «Гъялал рякьюъди гъазанмиш апуз даккнирикан мянфяагъ даршул. Дугъу дидкан закат тувру ва уч инсанарин улихъ исккан апувалихъан урхюру». Думу уч ариш-вериш апуру вуйи. Дугъу гъамциб дюаъ апури гъахъну: «Я Аллагъ ﷻ, Увуз аьгъавуз, узу уч апурайиб дюн'я бадали, ясана нефсдиз ккуниб апури уч дарапурб, ясана кьискъисвалиан ва тьмягъкарвалиан даруб. Му уч апурайиб бану Марвандихъан урхюб ву, Гъиямат йигъан учу гъорюшмиш хъайиз ва Уву ич арайи гъюкум апаийиз. Узу мидкан закат тувурза, факъирарин, жилар гъийихдарин мюгътаж'валариз тувурза, гъазира багахълуйириз кюмек апуруза».

Дугъу чан риш фици швуаз тувнуш

Саид бин Мусайибдин хпир адлу асгъаб Абу Гуррайрин риш вуйи. Дурари ярхи, шадлу ва ужудар ляхнаринди мяналу уьмур хъапну. Аллагъу Тааълайиз ибадат апури адапу вахттан ужуб фука айинхъа? Хъа дурарин вари уьмур гъамциб вуйи. Ктибтури шулу, саб ражари дугъан хпир

гъапу: «Магъа 40 йисандин арайи уз мугъахъди яшамаш шулаза, амма дугъу гунагънан ляхин апури, сабанкъан гъабкъюндаруз».

Саиддин шуран утканваликан, ужувлакан гъебхъу халиф Абдулмаликди думу чан бай Валиддиз швушвди гъадагъуз ният апуру. Мадинайиан адлу инсанар Саиддин риш халифдин бализ албагуз гъагъюру.

Саринкъан фикриз гъафундайи Саидди ваъ пуз мумкин ву кьури, амма дугъу ваъ гъапи. Му ляхнийи вари мюгътал гъахъи.

Дугъан тьлим Касир бин Абу Вадаа сакъюдар йигъари дарсариз гъафундар. Думу гъафиган, Саидди дугъан дерднан гъерху. Тьлимди хпир кечмиш гъахъниз, гъадму фаркъат апурайза гъапи. «Сарун хпир апурува», - гъерху Саидди. «Шли узуз риш тувур, йиз кьюб-шубуб диргъамтан фука адариз», - жаваб туву тьлимди. «Узу узуз йиз риш тувурза», - гъапи Саидди.

Гъамдин кьялягъ дугъу, шагъидаризра дих дапну, дурарин никягъ апуру. Лавландин вахтна Касирин раккник шли-вуш кучру. «Фуж ву?» - гъерху бали. – «Саид» - жаваб гъебхъу дугъаз.

Фуж Саид кьури, дугъу вари кьваин гъапну, сар Саид бин Мусайиб ктарди. Гъаз гъапиш 40 йисандин арайи инсанариз думу мистаз гъагъюритан рякьюрдайи. Ракин тлаптан, дугъаз чан мялим гъаркью, ва думу русвагъ гъахъи. Дугъу чан риш швушвди чаз тувбан швумал гъахъну хъиди ва никягъ батил апин кьури дуну шул кьури фикр гъапу. Касири гъапи: «Уву гъюб герек дайи. Фужка хабар хъади гъафнийиш, узу гъидийза». Саидди гъапи: «Ваъ, гъамусаагъ узу увухъна гъюз узу заанди вува. Уву швуш хътарди айва, магъа гъамус хпирра авуз ва узуз уву йишвну сарна-сарди гъузну ккундаруз. Магъа яв хпир», - дугъахъна нач'валиан ургурайи риш хъади гъафи.

Касири ктибтуйи: «Думу уткан риш вуйи, дугъаз Кьур'ан ва Сунна аьгъийи, жилирихъна вуйи фарзарра тамам апури». Дугъан хпирин илмарикан кьуруш, Касири чан суалариз жавабар алимарихъан дидрихъруган, хпирихъан гъерхуйи, дугъаз жаваб бихъру дюшошарра шуйи. Саб ражари Саиддихъан, гъаз дугъу халифдин бализ риш швушвди тугрувди касибриз тувнуш, гъерху. Дугъу жаваб туву: «Узу йиз шурхъан жавабдар вуза, гъапи вуйиган узу дугъаз ужу вуйиб ктабгъунза». «Думу фици шула?» - гъерху дугъхъан. Саидди гъапи: «Учу фици

фикр апурачва, думу Омеядарин дараматариз гъушган, девлетнаъ гъабхъиган, дугълан гъуллугъ апурудар илтикнайган, хъа Валид халиф гъабхъиган думу халифдин хпирра шулу, ва думу вахтна дугъан иман фу гъалнаъ шуйка?».

Имтигъан

Саид бин Мусайибдикан саб гафнийинди пуз ккундуш, дугъаз принципал кас пуз шулу. Думу чав адабгу саб гъюкмилан, ляхнилан, гафналан улдучьури гъахъндар. Гъапи вуйиган дугъаз бязи читин имтигъанарра алахъури гъахъну.

Гьижрайинди 63-пи йисан Язиддин кьушум Мадинайиз гъафиган, дурарин начальник Муслиб бин Уькьбайи инсанарикан Язиддиз аьгът (гаф тувуб) тувуб амур гъапу. Аьгът тутрувдар дурари йихури гъахъну. Саид бин Мусайиб аьгът тувру йишвахъна духну, дугъаз амур апуз хъюгъган, дугъу гъапу: «Эгер учву Абу Бакрин ва Умарин рякьюъди гъагъюруштан аьгът тувурдарза». Му гафариан Муслиб бин Уькьбайиз хъал гъафну, ва думу йивну йиклай гъапи. Думу бугъмиш апурайиган, инсанарикан саспидари думу делу кас ву кьури шагъидвал гъапну, гъамци думу чивиди гъузну. Гьижрайинди 64-пи йисан Абдулла бин Зубайри Ибн Зубайриз аьгът тувуб инсанарикан тлалаб гъапну, хъа Саидди му ражарира ваъ гъапу. Дугъаз гизаф аьзабар тувну, амма думу чан гафналан улдучьундар. Гъамцдар дюшошар мугъан уьмриъ гизаф гъахъну, амма думу чав гъапибдилан улдучьури гъахъндар.

Аьхиримжи йигъар

Саид кетерцнайи вахтна, дугъахъна сар кас улукъуз гъафи, ва дугъу Саиддихъан саб гъадисдиканра гъерху. Чахъан деуз шуладаршра, гизаф гужар апури, думу дахънайири деу. «Увуз мици инжик'валар духъну ккундаруз», - гъапи дуннайири. Саидди гъапи: «Узуз Пайгамбарин ﷺ гъадисар дахъну ктитуз ккундаруз».

Учв кечмиш хъайиз улихъна дугъу, кечмиш хъувалин хабрар хътаури инсанар инжик дарапурб, васият гъапну: «Узу йиз Агъайихъна гъахру 4 кас чъаан ву. Аллагъди ﷻ узуз ужуб гъазур дапнаш, учвхъан апуз шлубтан думу ужу ву», - кьуйи дугъу.

Саид бин Мусайиб гьижрайинди 94-пи йисан му дюн'ийиан гъушну.

Сабур — саламатвалин ачар ву

Ислам динди инсандиз айи табшуругъарикан саб къадар мяна айи хайирлу йишв дибиснайиб сабур ву. Сабур апбиинди магълуб гъахьи, кас адар. Сабур – саламатвалин ачар ву.

Заки-гъяжи Дашдемиров

Сабур-учв имандин асул-нигмат ву, Сабур дархьиш, инсан ухди шул гъафил.

Диди хъял ва мусибат гъял аплуру, Сабурлу йиш, дин гъардаш, махъан гъафил.

Инсандин уьмригъ сабур лазим дару дюшюшарра а, дулар текрар апбан мяна адар, амма чпихъ ахью мянара хъади, ихъ фикригъ гъисабнаъ адрударра гизаф а. Магъа дицдар сабур аплуб лазим дару, шлукъан ухди тамам дапну ккуни ляхнар:

1. Инсан учв гъафилвалиан уягъ гъахьи вахт убчру гъисс хъайиб шулу. Гъадму леззайин вахт, туба дарапди, гъапну ккундар. Мушв'ина сабур мабхан, белки яв иман-бахт аххиримжи нефесра хъубкърашул. Гизаф ижми дапну ккуни илдан, циккан ккадабгъубси, штугъ убччвру. Къяляхъна рукъ фици къядябхъоруш, инсандин къастра зыйиф хъувализ мумкинвал а. Асас вуйи мяна гъадму вуки, жвуван марцци ниятнягъ шейтан гъаришмиш хъайиз, гъизгъин дапну, тубайигъ учлв...

2. Улупнайи вахт улубкъубси, гъудган аптин. Ухъу хъагъурайи нефесар ихъ ихтиярнаъ айидар дар... Белки, швнуб жюрейин ляхин удубчлвур, ясана жвув вафат шул, дици гъабхъиш гъудган къазайи абхъру. Пайгъамбарин ꞥ табшуругънииндира гъудгнин эвелин вахт хайир дапна.

3. Кечмиш гъахьи кас кивну, яшнакк ккуркъу бай ва риш эвлешмиш дапну, чпин уьмрин эвелимжи рякъ улупну, фаркъат аптин. Сабур аплуваликан зарар хъувализ

мумкинвал а, хайирлувал шул пну умуд адар.

4. Сарихъан яв игътияжназ пул вая саб жара шейгъ бисурва. Яв хилигъ фурсад гъабхъибси, къяляхъ тув, сабур мапан, белки, гъадму бурж увук кмиди, швнуб жюрейин дигиш'валар хъуз мумкин ву. Аххиратдигъра думу ляхин гизаф гъагъиди алабхъруб ву.

5. Гъар фициб вушра, кIва абхъну, илдипу садакъа мигъибтан, ада аптин, сабур аплувал, гъибтувал – думу Аллагъу Тааълайин йикърарнаъ хилав хъувал ву.

6. Сар касдихъди инжик'валин

фукIара сюгъбат ясана саб ляхин гъабхъиш, думу увухъна вуйи гъагъи фикрарикк мигъитан, дишла аьфв аптин. Жвувахъна вуйи гъайри касдин нукъсанар шли аьфв аплури гъахъиш, думу касдиз Аллагъу Тааълайира аьфв апиди.

Исламдин къамат марцц дапну ккуни касди чан дин гъардшариз аьфв-сафира аплури гъузди. Амма ихъ йигъари сари-сариз гъафисафи аплувалигъ ахью гъафилваларра шула. Месэла: «Гъяждин гъафидарихъна мубарак апбан бадали гъагъювал фициб ляхин ву?», - гъерхру сари. «Гъадму гъяж дапну дуфнайи кас яв майил-мадат, гъуни-гъунши вуйин?» «Ав, гъуншира ву, майилра». «Гъяждиз гъагъру вахтна думу кас учвухъна дуфну, гъялалвал гъадабгъу, аьфи –сафи аплувал гъабхъийин?» «Ваъ. Гъушубкъана аьгъдаруз. Магъа душну гъафнура ву...»

Гъамциб аьгъвалатназ фициб къимат тувхъа. Магъа ахью харжарра дапну, инжик'валарра духъну, Аллагъ ꞥ бадали гъяж ада аплуз гъагъюрайи касдихъан, гъяж апбан кIулин шартIариканра вуди, душну чан гъунширихъна, майил-мадатарихъна, аьфи-сафи аплуз, гъялалвал гъадабгъуз шуладар. Саб терефнаан, му касдин гъафилвал ву, тмуну терефнаан азгъунвалра ашкар шула.

Чав учв гъакIирин жаназа-гъудган алапIуз хай шулин?

«ШЛИ УЧВ РУКЪАН КЪАТIРАХЪДИ ГЪАКИШ, ДУМУ ГЪАРГАНДИЗ ЖЕГЪЕННЕМДИГЪ РУКЪАН КЪАТ ХИЛИГЪ АДИ, ДУМУ ЧАН ФУНИГЪ УБЧЧВРИ ГЪУЗДИ...»

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъим. Гъямд ибшри сар Аллагъдиз ꞥ, салат ва салам Пайгъамбарина ꞥ, дугъан хизандиина ва асгъябарина! Гъит Аллагъди ꞥ ухъу вари Чаз ккунибдихъ ва Учв рази шлубдихъ хъаъри!

Ибрагъим Ибрагъимов

Гъаму макъалайигъ ухъу чав учв гъакIирин жаназа-гъудган алапIуз хай шулуш- шулдарш баян апидихъа ва гъазира думу кас гъаргандиз жегъеннемдигъ гъудрузрубдикан ктибтидихъа. Амма гизафдари фикир аплуру, дицир кас гъаргандиз жегъеннемдигъ хъиди кIури. Чав учв йикIувал ахью гунагъ ву. Аллагъу Тааълайи ухъуз жандак тувна аманат кIури, ухъу думу уьбхан бадали, гъади вуйиган ухъуз ихъ жандак пуч аплуз ихтияр адар. Пайгъамбарин ꞥ гъядисдигъ дупна:

من قتل نفسه بحديدة فحديته
في يده يتوجأ بها في بطنه في
نار جهنم خالدًا مخلدًا فيها أبداً
ومن شرب سماً فقتل نفسه فهو
يتحساه في نار جهنم خالدًا مخلدًا
فيها أبداً ومن تردى من جبل فقتل
نفسه فهو يتردى في نار جهنم
خالدًا مخلدًا فيها أبداً

«Шли учв рукъан къатIрахъди гъакIиш, думу гъаргандиз жегъеннемдигъ рукъан къат хилигъ ади, думу чан фунигъ убччври гъузди. Шли агъу дубхъну, думу ляхин гъапIиш, думу гъаргандиз жегъеннемдигъ хъиди агъу убхъури. Хъа шли чав гъарзари-лан урсну гъакIиш, думу гъарган жегъеннемдигъ гъарзарилан урсри хъиди» (Бухари, №5442). Му гъядисдин тафсир хътарди ухъу гъаври шулахъаки, чав учв гъакIир гъарган жегъеннемдигъ гъузди кIури, амма дици дар! Исихъ аьлимарихъан вуйи мидин гъакъ мяна ачухъ апидихъа. Мусурман касдин жаназа-гъудган алапIуб фарз уль-кифая (Аллагъдихъна ꞥ вуйи жямагъдин фарз) ву, думу кас гунагъкар вушра. Жаназа алапIуз хай шулдар кафирарин ва диндиан удучIварин. Саб ражари Пайгъамбарин ꞥ чав учв гъакIирин жаназа-гъудган алапIундар, ва гъамци чав учв гъакIирин гъудган алапIуз хай шулдар

кIуру фикир гъамдиан удубчIвну. Гъаму дюшюшдин гъакънаан имам Нававийи гъапну, Пайгъамбарин ꞥ дугъин гъудган алапIундар, инсанар му гунагъан гъагъивалин гъаври хъуз кIури. Чав учв гъакIир, ясана гунагъ дапну, туба дарапIу кас къафир шуладар ва гъарган жегъеннемдигъра гъузидар, кIура агълю суннайи. Ва гъаму гъядисди мицдар ксар гъаргандиз жегъеннемдигъ гъузди кIуру зиихъ улупнайи гъядис ачухъ аплура. Пайгъамбарин ꞥ Мадинайиз гъижра гъапIган, дугъахъна Туфайль ибн Аьмри ва дугъахъди дугъан жямагътдин сар жилири гъижра гъапIну. Думу кас кетIерццу, сарун чав ужу даршул кIури умуд кимдуган, дугъу чан хилин тIубар дюгъбарихъан ханжлихъди алдатIу. Дугъан хилариан гизаф ифи гъубшу ва, гъадму себеб вуди, думу кечмиш гъахьи. Туфайль ибн Аьмриз думу нивкIукди уткан суратнагъди рякъюру, хилар ккер-

аьф апIуб ккун апIуз хай шулдар. Гъади вуйиган, Пайгъамбарин ꞥ дугъхъан аьфв ккун апIували думу къафир дарувал улупура. Гъазира му гъядисди зиихъ Бухарийихъан вуйи гъядис баян аплура. Аьлимари кIури шулу: эгер шликIа чав учв чазра аьгъяди гъакIиш, дугъин гъудган алапIуру, гъаз гъапиш чав учв йикIувалиинди думу диндиан удучIвурдар. Имам Рамалийи мидин гъакънаан ижма - вари аьлимарин саб гаф - дубхна: «Думу, яни чав учв гъакIир, жикIуру, кафнаригъан гъидиржуру, жаназа-гъудган алапIуру, накъварихъна гъахуру ва фаркъат аплуру, вари аьлимарин саб гафниинди му фарз-уль-кифая ву». Гъянафитарин, маликитарин, шафиитарин аьхитону пайну дицирин гъудган алапIну ккунду, кIуру, гъаз гъапиш думу диндиан удучIвурдар ва Пайгъамбарин ꞥ гъапну: «Ла илагъа илла ллагъ... гъапидарин учву гъудган алапIай» (ад-Дуруктунни,

кнади. Туфайлди гъерху: «Увухъди яв Аьхюр фици гъахъну?». Дугъу жаваб туву: «Узу Чан Пайгъамбарихъди ꞥ гъижра апбан Дугъу узуз аьфв гъапIну». «Хъа гъаз яв хилар ккеркнаев?», - гъерху Туфайлди. Жаваб: «Узуз гъапнийи: «Уву пуч гъапIуб Уччу ужу апIурдарча». Му нивкI Туфалди Пайгъамбарин ꞥ ктибтан, Аллагъди Гъанайири ꞥ гъапи: «Я Аллагъ ꞥ, дугъан хиларинра аьфв аптин» (лиг имам Нававийин «Шаргъ Сагъигъ аль-Муслим», «Чав учв гъакIир къафир шулдар кIурубдиз далилар айи кIул»). Ухъуз аьгъюганси, Шариабтигъ къафирариз гунгъарин

№184). «Гъарсар гъакIир фуж джикIну ккундуш, дугъин гъудганра алапIну ккунду, хъа фуж жикIуб важиб дарш, дугъин гъудган алапIубра важиб дар («Мавсуату аль-Фикъгъияти», №7|365; Ибн Аьбидин, №1|584; Фатава аль-Гъиндияти, №1|163). **Къайд:** Эгер гъакIири чан умригъ имиди диндиан адаъру фикрар, ясана ляхнар аплури гъахънуш, - месэла, эгер дугъу фикир аплури гъахънуш чав учв йикIувал хай шулу кIури, ва туба дарапIди кечмиш гъахънуш, му дюшюшдигъ дугъин жаназа-гъудган алапIуз хай шулдар.

Сафарин ваз багахь шула!

Мусурман вазарикан сафар варитан ягъурсуз ваз вуди гысаб аптура. Чара имиди му вазли ужуб, хайирлу ляхниз ният дарапуб, ярхи рякьюз, мянфяаглуб вушра, удудучивуб теклиф аптура. Илагьки сафарин ахиримжи гьербе йигъан.

Думу йигъ 18-пи январиз алабхъура! Му йигъ жилариина сад йисандин балйир-къазйир, писвалар, уьзрар гъюру йигъ ву. Гъаци вуйиган, му йигъ, Аллагъдиз ﷻ шлубкъан артухъди ибадатвал аптури, адапуб теклиф аптура. Му йигъан, жилариина гъюру балйир-къазйирхъан уьрхюб метлебниинди, 4 ракаатдикан ибарат вуйи суннат-гъудган дапну ккунду.

Думу аьдати 4 ракаатдин гъудганс апруб ву. Гъудган апбан къайдара гьамциб ву:

Ният: Узу ният аптураза гъийин йигъандин жилариина гъюрайи балйир-къазйирхъан уьрхюб метлебниинди 4 ракаат-суннат гъудган апуз Аллагъ ﷻ бадали, Аллагъу акбар!

Гьарсаб ракаатдиз Фатигъийихъан урхуру: «Кавсар» сура («Инна аьгайнака...») - 17 ражари; «Ихлас» («Кьулгъу») - 5 ражари; «Фалакь» ва «Нас»- гьарсаб саб ражну.

Гъудгнхъан исихъ улупнайи дюаьра урхуру:

بسم الله الرحمن الرحيم ، وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم ، اللهم يا شديد القوى ، ويا شديد المحال ، يا عزيز ذلت

لعزتكَ جميع خلقك ، اكفني شر جميع خلقك ، يا محسن يا مجمل ، يا متفضل ، يا منعم يا مكرم ، يا من لا اله الا انت ، ارحمني برحمتك يا ارحم الراحمين ، اللهم بسر الحسن و أخيه ، وجدّه وأبيه و أمّه و بنيه ، اكفني شر هذا اليوم وما ينزل فيه ، يا كافي المهمّات يا دافع البليات فسيكفيهم الله وهو السميع العليم ، وحسبنا الله ونعم الوكيل نعم المولى ونعم النصير ، ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم ، وصلى الله تعالى على نبينا محمد خير خلقه وعلى آله واصحابه اجمعين

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъим. Ва саллаЛлагъу аьла сеййидина Мугъяммадин ва аьла алигъи ва сагъбигъи ва саллам. Аллагъумма я шадидаль къува ва я шадидаль мигъали я аьзизу заллат лииззатика жамиу халкъика икфини шарра жамии халкъика я мугъсину я мужмилю я мутафаззилу я мун'иму я мукриму я ман ла илагъа илла анта иргъямни бирагъматика я аргъяма ррягъимин. Аллагъумма бисирриль Гъясани ва ахигъи ва абигъи ва жаддигъи ва уммигъи ва банигъи икфини шарра гъазаль явми ва ма

янзилю фигъи я кафияль мугъиммати я дафиаьль балиййати фасаякфикагъумуллагъу ва гъува ссамилу аьлиму ва гъасбуналлагъу ва нитмалъ вакилю нитмалъ мавла ва нитма ннасиру ва ла гъявла ва ла къуввата илла биллагъиль аьлийийиль аьзим. Ва салла лагъу аьла набийина Мугъяммадин хайри халкъигъи ва аьла алигъи ва асгъабигъи ажмаин.

Жикъиди мяна: «Я Аллагъ, Къудратлу, аьхю къудратнан Аьхюр, Яв Аьхюваллиз вари халкъ дапнайидари ибадат аптуру! Узу Уву халкъ гъапдарихъан гъюру харжибдихъан уьрх. Я ужувлар апрур, Заан апрур, я Туврур, Я Рягъимлу, Увутан гъайри жара чаз икрам апруз лайикъ вуйир адар! Яв рягъматдинди узуз рягъим апин, я Рягъимлу! Я Аллагъ, Гъясандин жинивалиан, дугъан гъардшин (Гъюсейдин), абайин (Мугъяммад ﷻ), адашин (Аьли), дадаин (Фатимат) ва дурарин веледарин –гъаму йигъан алахъру вари читинваларихъан узу уьрх. Я мюгътаж'валар пчу апрур, къаза-балйир ярхла апрур!

Аллагъдин ﷻ кюмек чяаьн вучуз, Думу, дугъриданна, Ебхърур, Аьгъюр ву. Учуз Аллагъ ﷻ чяаьн вучуз. Ужуб апуз ва харжибдихъан ярхла хъуз къувват адар Къудратлу Аллагъдин ﷻ кюмек дархъиш».

Гъацира му йигъан ригъ алабхъайиз шлубкъан гизаф садакъа тувну ккунду. Эгер думу ригъ гъудубчивури айи вахтна тувуш, лапра ужуб ляхин вуди гысаб аптура. Аллагъ ﷻ кюмек ишри! Амин!

ОНЛАЙН

Гъудган...

Суал: Гъудган аптурайи вахтна суждайиз гъушган, тубетейкайи унтI ккебкнаш, гъудган камил шулин?

Жаваб: Имам Шафийийин мазгъабдинди, эгер вари унтI ккебкнаш, сужда кам шулдар ва дидихъди гъудганра, гъаз гъапиш унтIан шубуб пайнакан саб пайкъан жилик кубкIну ккунду.

Бизнес

Суал: Узуз DVD-дискар мусу туври, бизнес ачмиш апуз ккундузуз. Гъаму ляхин гъярам вуйин?

Жаваб: Шариатдиз дупна: «Гъаму дюн'айигъ айиб вари гъялал ву, Исламди гъярам дапну айиб ктарди». Дискар масу тувуб гъярам дар: 1) эгер масу тувуб - гъадабгъуб Шариатдин къанунариинди аптуруш; 2) эгер думу дискариъ гъярам вуйиб адарш.

Жизандикан

Суал: Эгер узу Аьхиратдиз йиз жилир рякьюз ккундаруз, дугъахъна вуйи йиз фарзар гъапIхъанмина думу рякьюз ккундаруз кIури гъахъиш, узуз гунагъ шулин?

Жаваб: Жилиризи дици пуз хай шулдар. Уву инсандиз гиран ктапIурва. Пайгъамбари ﷻ дупна: «Хпириз Женнет жилирин разивалие а», гъаци вуйиган думу ув'ин рази хъуз чалишмиш йихъ.

2012-пи йисаз «Ассалам» газатдин подписка аплинай!

Ассаламу алейкум, гъюрматлу газат урхурайидар! Магъа ихъ уьмрин сабсана йисчан аьхириз дуфна.. Инсанди Аллагъ ﷻ бадали фукъан гизаф ужудар ляхнар гъапIиш, гъадмукъадар дугъаз Аьхиратдиз рягъят хъибди, иншаАллагъ.

Уж'вал апуз, гъюрмат апуз ухъу гъарган чалишмиш духъну ккунду. Гъарсар касди чахъан шлубси Ислам дин тарабгъузра кюмек дапну ккунду. Ав, Ислам дин, ухъу фука дарапIишра, дугъубжвруб дар, амма ухъу му ляхин жвув бадали, жвуваз саваб бадали аптурахъа.

Хъа думу ляхнарикан ухъуз хабар адарш, ухъу дурар фици тамам апIидихъа? Гъиямат йигъан «хабар гъабхъундариз» кIуру жавабра тувуз даршул, гъаз гъапиш гъийин йигъан му ляхнарикан аьгъю апуз лап рягъятди ву, ва гизаф мумкинваларра а. Думу мумкинваларикан саб ихъ багъри чIал'инди удубчIурайи «Ассалам» газат ву. Му газатдиз ухъуз гизаф мян-

фяаьтлу макъалир чап аптура. Учву хътау суалариз ихъ алимари Шариатдиз айиси жаваб тувра ва гъацира учвхъан Шариатдин ичв хусуси суалар, редакцияйиз зенг дапну, аьгъю апуз мумкинвал тувра. Редакцияйин номер

газатдин миржибпи машина улулна. Гъюрматлу мусурмнар, «Ассалам» газатдин подписка дарапIди мигъибтанай. Дидикан учву урхбалан къяляхъ ичв веледариз кидибтай. Гъацира урхбалан къяляхъ подписка дапну адру

гъуншйирхъна, гъуландахъна урхуз тувуш, учвуз, иншаАллагъ, хъана гизаф саваб хъибди. Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз ужудар ляхнар артухъдиси апуз, илим аьгъю апуз тавфик'вал туври! Амин!

Газатдин редакция

- Саспи инсанари улихь аьсарин аьлимарин гьюкмарихьди душну ккундар, гьаз гьапиш дурар имдар, хьа чивиди айи аьлимарин гьюкмарихьди душну ккунду, кьури шулу. Гьаци вуйин?

- Му гафариз саб жюрейин далил адар. Мици кьурударра мазгьабариз кьаршудар хьуз мумкин ву, фицики гьакь рякььюьди гьагьюрайидар улдугуз гьитуз чалишмиш шула. Хьа гьаз дурари думу аьлимарихьди душну ккундар кьуруш аьгьанчвуз? Гьаз гьапиш, думу аьлимари кьуруб мураи кьуробдихьди саб шуладар. Гьачай гьамус агьлю сунна валь жамааьин аьлимари кечмиш гьахьи мужтагьидарин гьюкмарихьди гьагьбакан фу кьураш лигьухьа. Имам Шафийийи гьапну: «Имамар кечмиш гьахьну кьури, мазгьабар кечмиш шулдар ва дурар дургрударра дар» (му гафар имам Жувайнийи «Аль-Бурхани» китабдиь дупна). Имам Нававийи чан «Равзату Талибин» китабдиь дупна: «... гьаз гьапиш гьийин йигьан инсанар (дугь му чан вахтнакан кьура) сатли духьну, мужтагьидар адар кьуру гаф саб ву. Эгер ухьу гьубшу аьсарин аьлимарихьди гьагьюб хай шулдар кьури гьисаб гьапиш, инсанар русвагьвалиь гьитрухьа» (лиг «Равзату Талибин» №11\99, «Шаргьуль Кабир», №12\420-421).

- Шубариз джинс-шалвар алахьуз ихтияр айин?

- Джинс-шалвар жиларин палат ву. Хьа дишагьлийириз жилариз ухшар хьуз ихтияр адар. Ибну Аьббасдихьан вуйи гьядисдиь дупна: «Пайгьамбари ﷺ дишагьлийириз ухшар шлу жилар ва жилариз ухшар шлу дишагьлийириин нянат алапну (Бухари, №2207\5; Абу Давуд, №60\4; Тирмизи, №24\8). Ибну Уьмарихьан вуйи гьядисдиь дупна: «Эгер шликла жара халкьдиз ухшарвал апуруш, думу гьадрарикан ву» (Абу Давуд, №44\4). Эгер ухьу шлин вуш модайихьди гьагьюруш, диди ухьуз дурар ккунивал улупура. Хьа инсан Гьиямат йигьан чав гьаму дюн'яйиь фуж ккун гьапнуш, гьадгьахьди хьиди. Эгер дишагьли палат алабхьбаь кьафирариз, гунагькьариз ухшар шулаш, Гьиямат йигьан дугьан гьисаб-суалра гьадрарихьди апиди («Аннисаия» 107 маш). Амма эгер шубари джинс шалварин заьлан ярхи юбка алабхьшиш, думу гьарам дар, гьаз гьапиш мушваь жилариз ухшарвал адар.

- Бицир кайи дишагьли кечмиш духьну, дугьан фуниь айи велед чивиди имиш, фу дапну ккунду?

- Эгер бицир кайи дишагьли кечмиш гьапиш, хьа фуниь чивиди велед аш, му гьалнаь эгер велед чивиди гьузур кьури умуд ктарш, месэла, бицирин б ваз дубхьнадарш, дугьан дада фаркьат апувал велед кечмиш хьайизкьан дебккру, гьелбетда дугьан жандак пуч хьуз хьюбгьишра дебккну гьитуб лазим ву. Хьа эгер велед яшамиш шул кьури, умуд каш, дадайн фун дадабтну, велед адагьуру. Амма велед кечмиш хьуз кьури, фукла апуз ихтияр адар, месэла, фун'ин фукла гьагьиб дивуб. Мици апуб гьарам ву, гьятта думу велед яшамиш шул кьури умуд ктаршра (лиг «Фатгьуль Аьллам», 3 том, 206 маш).

- Бицириз гьудгнин дижрикди Кьур'ан урхуз ихтияр айин? Хьана: саб китабдик гьурхунза, себед бадали Кьур'ан дурхну, хиларин гагьазди уф дапну жандикан кадатуб ужу ву кьури, гьаму дюзиб вуйин?

- Суализ гьилигиган, яв Кьур'ан урхувал сабпи йишвахь хьайиб агью шулу. Гьит Аллагьди ﷻ му Гирами китаб артухьси урхуз тавфикьвал туври, гьядисдиь дупнаки: «Учву Кьур'ан урхай, дугьриданна думу Гьиямат йигьан чав гизаф урхрударихьна шагьидвал апурри гьиди» (лиг «Сагьигьуль Муслим», № 804). Сабпи суалнакан кьуруш, Ибну Гьажар Гьайтабийи чан «Тугьфатуль Мугьтаж» (1 том, 153 маш) китабдиь ва Рамалийи «Нигьаятуль Мугьтаж» (1 том, 127 маш) китабдиь дибикна: «Бицириз Кьур'ан урхуз улупруган, мумайиз бицирин чан чахан ипруз, убхьуз, члат ктучивуз шлу яш ву) гьудгнин дижрикди Кьур'андик кучуз ва гьабхуз гьарам дапнадар. Амма ужу хьибди эгер велед бицивахтнахьанмина Гирами китабдихьна эдеб ади вердиш гьапиш, ва гьудгнин дижрикди дидик куркьурдарш. Кьюбпи суалнакан кьуруш, имам Нававийи дибикна: «Аьлимарин адлу гафнаь дупнайиганси, себед бадали Кьур'андин аятар урхури, хилин гагьаризди уф апуб карагьат дар, гьятта думу сунна ву. Аишайихьан дуфна, Пайгьамбари ﷺ гьар йишван дахьруган хлин гагьар багахь дапну, дурариина уф апурри «Ихлас», «Фалакь» ва «ан-Нас», сурйир урхуйи, хьасин хилар рукьру йишвахьна вари жандилан алдагуйи, кьуланмина ва машналанмина хьюгьну, хьасин жандин улхьан терефназди гьюйи. Памци шубуб ражари текрар апурри гьахьну (лиг «Сагьигьуль Бухари», № 5017; «Сагьигьуль Муслим», № 50\2192).

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ И МЕДРЕСЕ ИМЕНИ ШЕЙХА МУХАММАД-АРИФА
Объявляют прием абитуриентов на очередной 2011/ 12 учебный год

Цель обучения – подготовка специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием по направлению «культ исламского вероисповедания» квалификации «священнослужитель исламского культа».

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в медресе – 3 года.
- ✓ в Дагестанском исламском университете – 5 лет.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ:

- ✓ нотариальная копия документа об образовании;
- ✓ копия паспорта – 2 шт.;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/93-у;
- ✓ рекомендация от преподавателя, осуществляющего религиозное обучение, либо от руководителя мечети (имам), расположенной по месту жительства абитуриента.

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136

Наш адрес:

тел.: 8 (8722) 67-55-08

- Шуран абйир-бабариз хабар адарди дугьан никягь апуз ихтияр айин?

- Ваь, ихтияр адар. Шариабтдиинди риш швувахь гьахьир вушра, даршра, думу швуваз чан валийи тувну ккунду, яни адаши, абайи ва гь.ж. Адашин ихтияр адарди гьапну никягь гьакь вуйиб шулдар. Му гафариз далил ву Аллагьу Тааьлайин гафар (мяна): «Дурарихьди никягь апинай дурарин валийирин ихтиярниинди» («Тафсир аль-Жалалайн», №4;25. Мягьялли).

Рузнама

Январь

Йигь	Гьиринд. Ас-Субгь.	Ригь гьудуб.	Лисундин Аз- зугьр	Гьаркван. Аль- аьср	Лавлан. Аль- Магьриб	Хьитирхв. Аль- гьишаь
1	6:31	8:16	12:53	15:08	17:28	19:02
2	6:31	8:16	12:53	15:09	17:29	19:03
4	6:31	8:16	12:54	15:11	17:32	19:04
6	6:31	8:16	12:55	15:13	17:39	19:06
8	6:31	8:16	12:55	15:14	17:34	19:08
10	6:31	8:16	12:56	15:16	17:36	19:09
12	6:31	8:16	12:57	15:18	17:38	19:11
14	6:31	8:16	12:58	15:20	17:41	19:13
16	6:31	8:14	12:58	15:21	17:43	19:14
18	6:31	8:13	12:59	15:24	17:46	19:17
20	6:30	8:12	13:00	14:26	17:49	19:19
22	6:28	8:09	13:00	15:28	17:51	19:20
24	6:27	8:08	13:01	15:30	17:54	19:22
26	6:26	8:06	13:02	15:32	17:56	19:23
28	6:25	8:05	13:02	15:34	17:59	19:26
30	6:24	8:03	13:02	15:36	18:01	19:27

Мялумат

Дагьустандин Огни шагьрин Кьулин ми-стан багахь Халид шагь аль-Багьдадийин ччвурнахь хьайи медресе ачмиш дапна. Медресейин ччвур «Канзуль илм» («Илмин хазна») ву. Медресейиь аьгьювалар гьадагьуз ккуни мусурман гьардшариз теклиф апурача. Медресейиз 14 йислан артухь яш дубхьнайидар кьабул апура.

Душваь суткаийь 3 ражну пулсузди ипруб ва дахьру йишв тувра. Лазим вуйи документар: - паспортдин копия; - аттестатдин копия; - шиклар (3X4) - 5 шикил; - медсправка, ф. № 086; - гьяламарин сертификат, ф. 156 / у- 93; - имамдихьан вуйи теклифнан кагьаз.

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Нагагь учвуз ихь мусурман диндихьди аьлакьалу вуйи месэлайирикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апинай: 63-41-85
Учхьан шлубдин, иншаАллагь, учу кюмек апидича ва ичв гьулулугьар тамам апуз чалишмиш хьидича.